

Mohenjodaro een verrassend vroeg voorbeeld van hygiënische stadsplanning – een van alle gemakken voorziene metropool van minstens 4500 jaar oud.

De samenleving die deze stad bouwde en bewoonde, hechtte veel waarde aan reinheid en gezondheid. De inwoners waren welvarend, zoals duidelijk blijkt uit de overvloed aan aardewerk, de voorwerpen van goud, lapis lazuli en ivoor, de fragmenten van verfijnd beeldhouwwerk en de omvang van de gebouwen. Toch kozen de burgers niet voor dezelfde mate van protserig uiterlijk vertoon als sommige andere beschavingen in de antieke wereld. Vorstelijke paleizen en tempels zijn dan ook opvallend afwezig.

De vraag wie deze mensen waren en hoe en waarom deze beschaving compleet uitdoofde, zodat de imposante steden verlaten werden en voor lange tijd van de kaart verdwenen, blijft archeologen en antropologen bezighouden. Tot de grimmige vondsten in Mohenjodaro behoren 44 skeletten van mensen die op straat lijken te zijn omgekomen bij een gewelddadige gebeurtenis. Welke dat precies was, zullen we wel nooit weten. De ooit populaire theorie dat de stad werd getroffen door een grote overstroming is nu grotendeels weerlegd, maar er zijn deskundigen die denken dat een definitieve verandering in de loop van de Indus de ondergang kan hebben versneld.

RECHTS: De archeologische opgravingen van Mohenjodaro in de Pakistaanse provincie Sindh.

ONDER: Er zijn veel belangrijke opgravingen gedaan in de stad, die in 1980 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO werd geplaatst.

CIUDAD PERDIDA

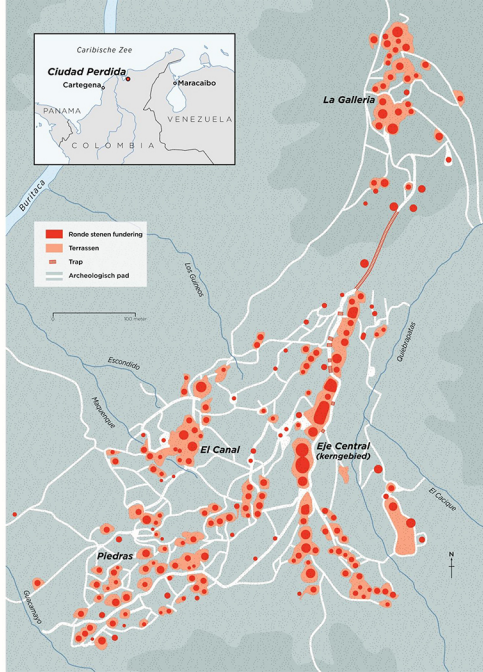
COLOMBIA

11° 02' 15.3" N.B. / 73° 55' 30.1" W.L.

De Spaanse naam Ciudad Perdida betekent zoiets als 'verloren stad'. En voor het grootste deel van de Spaanssprekende Colombianen en de rest van de wereld was hij ook verloren tot halverwege de jaren 1970, want pas toen bereikte het nieuws van de ontdekking van hoog in het Colombiaanse Sierra Nevada-gebirge gelegen ruïnes, die ouder en vreemder waren dan Peru's befaamde Incacitadel Machu Picchu, het grote publiek. In feite was de stad al enkele jaren eerder ontdekt door een troep gewetenloze *guagüeros*' (roofzuchtige schatzoekers), maar gezien het criminele karakter van hun bezigheden was het niet vreemd dat ze hun ontdekking niet bekendmaakten. Als er echter iets is wat je gewetenloze *guagüero*'s niet kunt toevertrouwen, afgezien van voorwerpen van historisch belang en financiële/emotionele waarde, dan is het wel het geheimhouden van hun lucratieve ontdekkingen.* Al snel gingen er geruchten van de ene loslippige *guagüero* naar de andere en ten slotte bereikte het verhaal de oren van enkele archeologen, die de autoriteiten informeerden uit angst dat de plek van alles van waarde zou worden beroofd. Het bleek echter dat de Spaanse conquistadores de *guagüero*'s voor waren geweest en al in 1578 elk stukje edelmetaal hadden meegenomen, waarna Ciudad Perdida wegzakte in een vergetelheid die pas vier eeuwen later zou worden doorbroken.

Toch was de stad al die tijd voor één bepaalde groep helemaal niet verloren, namelijk het inheemse Kogi- of Kogui-volk, dat al generatieslang in de buurt leeft van de plek die zij kennen als Teyuna. Zij beschouwen zichzelf als de afstammelingen van de Tairona's die ooit de stad stichtten.

* Ik wil niet generaliseren, want er zijn ongetwijfeld ook gewetenloze *guagüero*'s die alleen al uit eigenbelang hebben geleefd hun mond te houden, maar in dit vakgebied greep opschepen over koelbare vanden bijna net zo'n kick als het vinden zelf.

die zich hier in de jaren 1820 vestigden gebruikt als provisiekast en in de Amerikaanse Burgeroorlog werd hier door het zuidelijke leger salpeter gewonnen, het hoofdbestanddeel van buskruit. Omdat ze koel en onopvallend waren, waren ze ook populair bij illegale drankstokers, die in de donkere nissen hun geheime voorraad gedistilleerd opsloten – ruwe whisky die werd gestookt uit tarwe, gerst en rogge en die een soort specialiteit van de Appalachen vormt. Tot de eerste pogingen om van de grotten een attractie te maken behoorden de aanleg van een dansvloer en het organiseren van hanengevechten.

De grotten werden echter pas echt beroemd door een element uit de prehistorie dat heel lang onzichtbaar was, namelijk een compleet ondergronds meer. Tot circa 65 miljoen jaar geleden lag heel het huidige Tennessee onder de zeespiegel. Door verschuivingen in de aardplaten kwam de bodem echter omhoog, waardoor er lagen kalksteen – het afzetting gesteente dat is opgebouwd uit de skeletten van zeeorganismen – aan de oppervlakte kwamen. Op den duur ontstonden de grotten doordat er grondwater door dit zachte gesteente

sijpelde en helemaal onderin, zo'n 43 meter onder de grond, vormde zich een 20.000 jaar oude grot die is gevuld met kristalhelder water. Dit verzonken meer werd pas in 1905 door iemand ontdekt en die iemand was een dertienjarige jongen met de naam Ben Sands, die de grotten al eerder had doorzocht met zijn vader. Op die specifieke dag kroop hij in z'n centje door een 90 meter lange tunnel en bereikte zo een ruimte die een grote pool water leek te bevatten. Hij gooide er stenen en modder heen, maar alles wat hij hoorde was een plons als zijn projectielen het water raakten, maar geen geluid dat erop wees dat ze de bodem bereikten. Hij was gestuit op Amerika's grootste ondergrondse meer, dat nog altijd niet helemaal is opgemeten en waarvan scuba-duikers nog nooit de bodem hebben bereikt. Momenteel is zo'n 53 m³ van dit verzonken meer in kaart gebracht en hoeveel er nog moet worden onderzocht is een kwestie van speculatie. Sinds 1965, toen de grotten werden geopend voor het publiek met nieuwe toegangswegen, moderne voorzieningen en volop gewijzers, is het meer echter gemakkelijker te vinden.

ONDER: Het verzonken meer in de grotten van Craighead.

die sterk zijn ingedijkt en gekanaliseerd. Ook de bruggen bepalen het beeld. Dit proces begon serieus in de jaren 1870, toen het Franse bouwbedrijf Castor, Courvieux en Hersent, dat aan het Suezkanaal had gewerkt, werd ingehuurd om een 12 km lang meanderend stuk van de rivier bij Wenen te veranderen in een nieuwe rechte bedding, de eerste van een reeks van dergelijke 'verbeteringen' langs de hele rivierloop aan het einde van de 19e en tijdens de hele 20e eeuw. De Donau van nu heeft circa 80 procent van zijn oorspronkelijke uiterwaarden verloren en slechts 30 procent stroomt nog op natuurlijke wijze. Zoals een bejaarde Heinrich Heine en jonge Karl Marx ooit op het hart drukte: 'Het verschil tussen water en een rivier is dat een rivier een geheugen, een verleden, een geschiedenis heeft.' Dat geldt zeker voor de Donau en het is aan ons ervoor te zorgen dat hij ook een gezonde toekomst heeft.

RECHTS: De rivier de Donau en het Nieuwe Donaukanaal, Wenen.

ONDER: Zonsondergang aan de geïndustrialiseerde oevers van de Donau in Linz, Oostenrijk.

